

ХРОНІКИ ВІЙНИ В ОПТИЦІ НАРАТИВІСТИКИ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Арістова Алла Вадимівна,
*доктор філософських наук, професор,
зав. відділом соціогуманітарних наук
Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво»*

Хроніка, як відомо, поширений різновид історичної літератури, хронологічно упорядкована фіксація знакових подій певного періоду. Зазвичай дослідження хронік ставало предметом спеціального інтересу істориків, літературознавців, культурологів тощо; у текстах хронік вбачали передусім важливе історіографічне джерело, особливий літературний жанр, культурно-світоглядний наратив, форму комеморативних практик. Проте події російсько-української війни, а особливо її переростання у фазу повномасштабної агресії РФ, вчергове актуалізували жанр хроніки, привернули до неї увагу напрочуд різних за спеціальністю фахівців, оприявнили широкий спектр функцій, які здатна виконувати хроніка подій війни, зокрема й у медіапросторі.

Натепер здійснюються або ж плануються кілька значимих хронікальних проєктів на різних платформах: хроніки війни щоденно ведуться на шпальтах і сайтах різних новинних агенцій; наповнюються офіційні хроніки військових злочинів, скоєних РФ; створено подієві хроніки знищення загарбниками пам'яток культурної спадщини України; на стадії розробки й втілення релігієзнавчі проєкти («Релігія в огні», «Релігія і війна»), що включають створення хроніки релігійних подій; здійснено кілька вагомих видавничих проєктів, які у різних хронологічних межах фіксують перебіг і наслідки повномасштабного вторгнення [2; 3; 4] та ін. Серед медіапроєктів привертає увагу «Хроніка повномасштабної війни: 24 лютого – 24 грудня 2022 р.», спільно презентована Держкомтелерадіо та науковою установою «Енциклопедичне видавництво», що поєднує жанр хроніки (притому створений на засадах сучасної енциклопедистики, з її вимогами фактчекінгу, об'єктивності, аналітичності, інформаційної ємності тощо) із сучасними можливостями мультимедійного порталу, сполучає інформаційні ресурси енциклопедичного видання з актуальним гіпертекстом електронної версії «Великої української енциклопедії» – e-VUE [1] та щоденних рухомих вебповідомлень. Видання, усвідомлюючи своє значення «документу доби», фокусує увагу на найважливіших чи резонансних подіях бойового протистояння, воєнного повсякдення та реакції міжнародної спільноти [3, с. 4].

У підсумку набуто не тільки значимий аналітичний і медійний досвід, але відбулося переосмислення жанрових, наративних, документарних,

комеморативних, функціональних особливостей хроніки, розуміння її як нового інформаційного феномену і ресурсу в контекстах гібридної війни. Хроніка перестала сприйматися суто як фіксація подій у хронологічному ланцюгу, але постала як:

– спосіб рефлексії всього нашого історичного й культурного досвіду, причин, перебігу і наслідків російсько-української війни, події зіткнення цивілізації й варварства, людяності й звірства;

– засіб переоцінки і утвердження власної національної й громадянської ідентичності, національної ідеї та державності, онтологічних, ціннісних, ментальних засад українства;

– ресурс інформаційної війни, протиставлення об'єктивної та доказової інформації щільному потоку пропаганди, брехні і фейків, генерованому ворогом;

– спосіб діалогу з європейською, євроатлантичною і глобальною спільнотами, донесення «українського погляду» на події, що розгортаються, віддзеркалення ролі України і водночас міжнародного партнерства для України;

– світоглядно-формуючий чинник: унаочнення щоденних звитяг і трагедій, пережитих випробувань і розуміння своєї Правди здатні змістовно перетворювати контексти, коли хроніка війни відчитується як хроніка Незалежності, хроніка Перемоги.

Відтак йдеться про актуалізовані в умовах війни функції хроніки: рефлексивну, діалогову, ідентичнісну, іміджетворчу, інформаційної протидії тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська енциклопедія. URL: [ВУЕ \(vue.gov.ua\)](http://vue.gov.ua)
2. Дев'ять місяців війни. Хроніка подій : у 9 кн. Харків : Фоліо, 2023.
3. Хроніка війни 2014–2022. Перші півроку повномасштабної агресії (24.02.2022 – 24.08.2022). Харків : Фоліо, 2023. 448 с.
4. Хроніка повномасштабної війни: 24 лютого – 24 грудня 2022 р. / Укладачі: С. Гірік, А. Киридон; за заг. ред. А. Киридон. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2022. 152 с.